

מראי מקומות - ראש השנה

יג:

א. מתוך שעשויין פרכין

הקשו התוספות, שאף שלענין מעשר שהוא דרבנן, יכולים חכמים לקבוע כל זמן שירצו. אבל לענין שביעית דאורייתא כיצד אפשר לומר שמשום הסברא שעשויין פרכין פרכין דין השביעית שלהם יהא תלוי בהשרשה. ותירצו: א. שמדובר בשביעית בזמן הזה, וכדעת רבי שהיא מדרבנן. ב. שבתורת כהנים דרשו שדין שביעית של דברים אלו תלוי בהשרשה. אלא שלפי זה קשה לכאורה להיפך, מדוע הוצרכה הגמרא לסברא שעשויין פרכין, ולא למדוה מהדרשה שבתורת כהנים. וראה בפני יהושע במה שביאר בזה בדעת התוספות, ולולי דבריהם.

ב. ויצבור גורנו לתוכו וכו' רבי שמעון קאמרת וכו'

תמהו התוספות, שהרי לדעת רבי שמעון שזורי השרשה קובעת הזמן וסובר יש בילה, וכיצד אמרו לו 'רבי שמעון שזורי קאמרת', הרי אם קושיית אביי היא איך שייך לומר סברא שהולכים אחר השרשה משום עשיית פרכין והרי יש עצה של צבירת גרנו לתוכו, אם כן יקשה כך על רבי שמעון שזורי, ולא תירצו. והבעל המאור תירץ, שרבי שמעון שזורי אמר לדבריהם של חכמים, שהוא סובר הכל הולך אחר גמר פרי, ועל כן כשחלק הושרש קודם ראש השנה וחלק אחר ראש השנה, ודאי יכול להפריש מאחד על חבירו, כיון שהלקיטה היתה בשנה אחת. אבל לחכמים אמה, שאפילו לדבריכם שתלוי בהשרשה, למה אמרתם שאין שייך להפריש מזה על זה, הרי יכולין לצבור גורנו לתוכו.

וכתב הריטב"א שתירוץ זה דחוק מאד, וביאר בשם הראב"ד שלא היתה כוונת אביי להקשות כלל על רבה, שהרי באמת לא קשה כלל, שאפילו אם אפשר בתקנת בילה, מכל מקום אמרו חכמים שלא לילך אחר השרשה, מחשש שפעמים לא יבללנו יפה, ולא היה זה אלא בתורת שאלה, האם הוא יכול

לצבור לתוך גורנו ומותר לבלול או לא.

ג. רבי שמעון שזורי סבירא ליה יש בילה

בטורי אבן האריך לדון האם דעת רבי שמעון שזורי היא רק בטבל דרבנן, או אפילו בטבל דאורייתא. והטעם שאין אומרים בזה ביטול ברוב, ביאר החזון איש (שביעית ז', ט"ו, ד"ה הי"א) שטבל הוא דבר שיש לו מתירין ואין לו ביטול, והמעשר שהוא מפריש אינו יודע אם יש בו מן הרוב, ומיעוט שהוא בטל אינו נהפך להיות כהרוב, שהרוב אינו מועיל אלא לפטור ולא לחייב, ע"ש עוד בזה.

ד. הכל הולך אחר גמר פרי

כתב הרמב"ם (מעשר שני פ"א ה"ח) שאורז ודוחן וכו' אין הולכין בהם אחר גמר הפרי. וכן בפול המצרי אם מקצתו השריש לפני ראש השנה ומקצתו לאחר ראש השנה, צובר גרנו לתוכו ותורם ומעשר מן הכל כאחד, שהכל הולך אחר גמר הפרי.

ותמה הראב"ד, אם הכל הולך אחר גמר הפרי, אם כן אין צריך לצבור גרנו לתוכו, שהרי להלכה אין בילה אלא ליין ושמן. וכתב הרדב"ז שמה שצריך לצבור גרנו הוא דוקא בפול המצרי, שיש לחוש שמא לא נגמר הכל יחד. ואף שדעת שמואל שלכל אין בילה חוץ מיין ושמן, כיון שאין כאן אלא ספק האם הכל נגמר יחד, סומכים על בילה.

והמהר"י קורקוס כתב לבאר שלהרמב"ם שמואל לא בא לחלוק על רבי שמעון שזורי (וכפי שהקשו התוספות ששמואל כמאן) אלא לפרשו, שגם רבי שמעון שזורי מודה שהכל הולך אחר גמר פרי, ובילה לבדה אינה מועילה אלא ביין ושמן, אלא שסובר שיש להחמיר לבלול, או משום החשש שמא מקצתו נגמר קודם ראש השנה ומקצתו לאחר ראש השנה, או משום שלחומרא הולכים אחר השרשה.